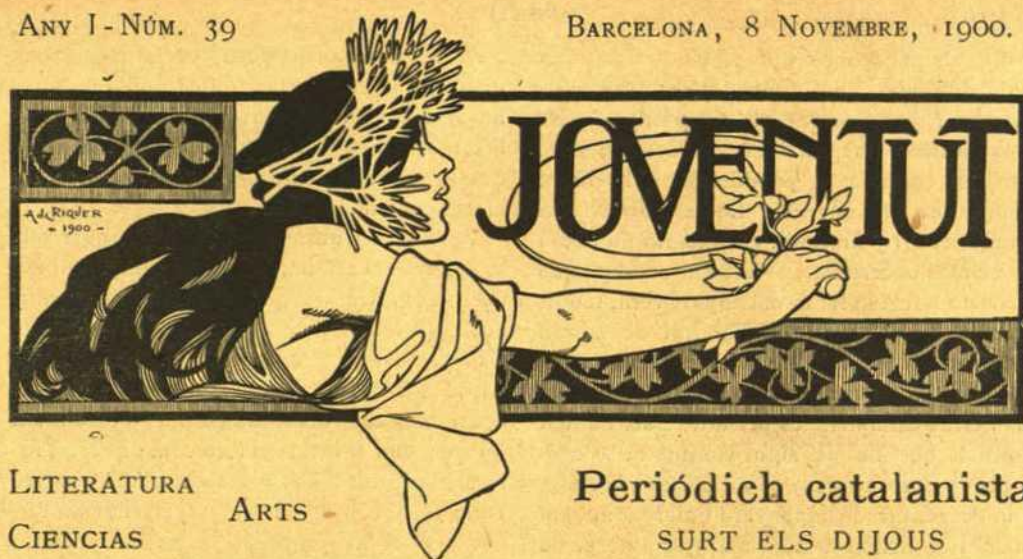

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . 25 »

SUMARI: Hipocresia y reacció, per Joaquim Pena.— «Jardins d'Espanya», per S. Rusiñol; comentaris y recorts, per J. M. Jordà.—La honradesa en l'art pictòric, per Hermen Anglada y Sebastia Junyent.—Teatres, per Emili Tintorer.—Nocturn, per Joan M. Guasch.—Sobre en Ramon Llull, per Rafel Folch y Capdevila.—Realitat de la vida, per Alfons Sans y Rossell.—Novas.

HIPOCRÉSIA Y REACCIÓ

Hi ha gent al món qu'arriban á fer dubtar de tot, fins de la mateixa realitat; y al veure la despreocupació ab que's giran la casaca (ó millor, la llureya), ens refermém més y més en el sistema de dir las cosas per sos noms.

Jo havia sigut el primer en creure que las disensions y barallas dins del Catalanisme no convenian á nostra causa, y fins havia arribat á ferme la ilusió de que més ó menys tart vindria la reconciliació dels dos grupos principals en queaquell va fraccionarse, qual divisió bé podriam atribuhir á la soperbia d'un home y á l'ambició d'uns quants; jo mateix havia recomanat varias vegadas als companys de redacció (y poso á ells per testimoni) qu'evitessin las polémicas en sentit polítich, y que no fessin cap cas dels rumors que tot sovint han circulat respecte de la suposada actitud del grupo contrari, perque

aquellas polémicas sols havian d'aprofitar als enemichs de nostras ideas, y aquests rumors no podia creure que tinguessin un serio fonament. Però arriban moments en que la *tranquil·litat* y l'atreuiment de certa gent prenen tals proporcions, que'ls homes de conciencia ferma, els que per sobre de totas las miserias de la vida desitjem l'imperi de la Veritat, ens veyém obligats á cridar: Prou hipocresia!

Relatém fets, y després que'l lector judiqui.

Fa poch dias s'ha verificat la elecció dels mantenedors qu'han de formar el Consistori pera'ls Jochs Florals del any vinent, indicant-se la persona qu'ha d'ocupar la presidencia. Desde qu'esdevingué la separació de la *Unió Catalanista* dels elements que poch després fundaren un diari dissident d'aquesta, apenas hi ha provisió de càrrechs en las entitats y associacions barceloninas que no vagi precedida de la lluyta entre'ls que pertanyen á un y altre bando. N'hi ha prou ab qu'en Pere proposi un candidat, pera qu'en Lluís, vull dir, en Pau n'oposi un altre d'ideas radicalment contrarias. Aixó es molt natural, donada la divisió existent; però lo que no resulta natural, ni serio, es que'ls vensuts no tinguin, devegadas, ni tan sols el valor de sas conviccions.

La major part dels elements adictes á la

Unió, els periòdichs que son eco d'aquests elements, aixís com moltes altres personalitats que, perteneixent al cos d'Adjunts, no estan afiliats a cap branca del Catalanisme, proposaren pera la presidència del vinent Consistori al venerable home públich en Francisco Pi y Margall. La elecció no podia ésser més encertada, y fins ens sembla que ja devia haverse fet molts anys enrera, tenint en compte que's tracta d'un fill de nostra terra que, a més de que com a literat eminent té tots els títuls pera presidir la festa de las lletres catalanas, es per altra part l'úlich polítich que no ha sigut víctima de la corrupció y embrutiment qu'ha portat a la ruina a la desventurada Espanya; l'úlich home públich de conciencia honrada, que a pesar de viure molts anys lluny de sa patria, no ha trahit al terror en que va nàixer ni s'ha deixat corrompre pel baf de la politica cortesana; l'úlich que aixís ab la paraula com ab la ploma ha defensat constantment nostres ideals ab tot y no estar a ells afiliat; y l'úlich, per consegüent, que mereix l'admiració, ó quan menys el respecte de tota persona honrada, qualsevulga que sian sas ideas.

Si a aixó s'afegeix la nota de reaccionaris que's vol fer recaure sobre'ls catalanistas, las tendencias dels Jochs Florals dels darrers anys que semblavan donar pretext pera fomentarla, y finalment els actuals aconteixements polítichs, ab els que no pot estar d'acort el Catalanisme si aspira a ser considerat en serio per las nacions civilisadas, no hi ha cap dubte qu'enguany més que may era precis donar una nota en sentit avansat, que'ns deslliurés de la taca que, ab molt sentiment del major número, semblava que uns quants feyan tots els possibles pera justificar.

Mes bastá proposar com a candidat al qüefe del partit federal, pera que la reacció tragués la orella, presentantne un altre completament oposat. ¿Y per qué no ha de presidir un home d'ideas avansadas la festa qu'ha sigut presidida per tants altres d'ideas retrógradas sense protesta de ningú? ¿Per qué s'ha de tenir en compte la filiació politica en un acte en que la politica deu deixarse a la porta?

Arribá'l dia de la votació, y veyentse'ls elements reaccionaris ab la partida perduda, pretengueren una tranzacció, proposant com

a tercer en discordia pera la presidencia a un distingit poeta catalá, quin nom no devia haverse aprofitat com a *tapadora* del odi a las ideas d'en Pi, y qu'en qualsevol altra ocasió probablement hauria sigut acceptat y elegit per unanimitat.

Vots son trunfos, quan net se juga; y la tendencia reaccionaria quedá completament derrotada. De 83 que votarem (xifra may aconseguida en semblant acte), 65 ho ferem a favor d'en Pi y Margall, y'l candidat contrincant n'obtingué tan sols una dotzena, apart d'alguns vots escadussers. Naturalment que, en una votació secreta com aquesta, fora arriscat dir a qui pertanyian uns y altres vots; però com que'ls derrotats s'havian donat a llum al proposar la tranzacció, com que no se'n amagavan pas de manifestar sa opinió particularment, y com que aqui tots som de casa y per tant *ja fa temps que'ns coneixem*, bé podem donar com a perfectament cert que'ls elements esmentats, y principalment la plana major del seu orgue'l *Diari de Catalunya*, foren en sa major part els que varen fer la oposició al qüefe dels federals. En cambi, entre'ls que'l votaren s'hi trobavan gran número de la *Unió Catalanista*; periòdichs com *La Renaixensa*, *JOVENTUT* y altres; grupos com el de *L'Avenç*; alguna individualitat que, ab tot y pertanyer al grupo contrari al nostre, no vol ser confosa ab segons qui; y finalment, varis adjunts als Jochs Florals que no estan afiliats al Catalanisme.

A la sortida, els que tan trist paper havian representat no podian, malgrat sos esforços, amagar el seu disgust, y algú fins se permetia manifestacions que no venian a to, y que, si's tractés d'animals irracionals, podriam calificar de rabia. Però, brams d'ase...

Fins aquí, tampoch tindriam res que dir, puig partidaris de la més absoluta llibertat de conciencia, no podem deixar d'aprobar que cadascú pensi com vulgui. En cambi, lo que censurém y volém evitar es que's fassi combregar al públich ab rodas de moli, y que l'endemá, en la premsa, s'elabori un de tants *pastels* pera evitar la vergonya de la derrota. Si nosaltres haguessim sigut vensuts, bé prou qu'ho hauriam fet constar pera no ser confosos ab gent de la que, ara més que may, convé anar ben separats.

Vegis cóm comentan en el *Diari de Cata-*

lunya (del 31 octubre) el resultat de la elecció, ls mateixos que votaren contra en Pi y Margall:

Hi concorregueren vuytanta tres socis adjunts, proba del carinyo que la institució mereix, y del desitj que tothom tenia de rendir un tribut d'homenatge al apòstol del federalisme en Pi y Margall, enlayrantlo á la presidència dels Jochs Florals.

¿S'ha vist major cinisme?

Donchs per si no n'hi hagués prou, encara hi tornan l'endemà (1.ª novembre), dihent-nos en l'article de fondo, sense firma, com de costúm, y que per tant s'ha d'atribuir á la redacció:

Ahir mateix, un aplech de literats de ben diferents idees en altrás cosas, votava casi unánimement al que fe del partit republicà federal pera la presidència dels Jochs Florals, escoltantse en el Saló del Consistori ben sovint la consciencia ab que's feya aqueixa manifestació, que podia interpretar-se de desafecte á institucions de govern, estimadas abans en el país.

Peró no diuhen tot seguit lo qu'esperavam trobarhi, ó sia: «La falta d'unanimitat en la votació fou motivada, en gran part, per la oposició dels redactors del *Diari de Catalunya*.»

Y no sols no ho diuhen, sinó que per tercera vegada (per si no's en haguessim enterat), al següent dia (2 de novembre) tenen el valor de parlarne encara ab el següent parrafet:

No's hi ha valgut ni fer president dels Jochs Florals á n'en Pi y Margall.

¿Es aixó lo que pensavan avans de la elecció ls senyors redactors del *Diari de Catalunya*? Venir ara á atribuirse y á celebrar un triomf els mateixos qu'havien fet tots els possibles y fins els impossibles pera evitarlo! ¿D'ahont van sortir la major part dels 18 vots contraris á n'en Pi y Margall, sinó del *diari de cambra* del paláu episcopal?

Mes res hauria d'extranyarnos en gent acostumada á encendre un ciri á Deu y un altre al diable, que volen per un cantó cumplir ab ordres superiors, y l'endemà no gosar oposarse á la corrent perque aquesta's es contraria y ls pot, per tant, fer malbé la rotativa.

Nosaltres no podém tranzigir ab aqueix rastrear modo de procedir, y per aixó fem constar nostra ferma protesta. Volém que

tothom sostingui lo que pensa y lo que sent; que no's fassi del Catalanisme un altre de tants partits espanyols, girantse á cada moment els politichs segons el vent que bufa: en una paraula, que no's diguin tantas mentidas ni regni tanta baixesa é hipocresia.

Tot aixó ho hauriam callat, si'l silenci en certs cassos no fos una complicitat. Peró considerém absolutament indispensable fitar ben bé ls camps, avuy que la reacció's llença altra volta al carrer després de minarho tot, fentnos representar el més trist y barbre espectacle devant dels altres païssos.

Aquesta nota reaccionaria es lo que'l Catalanisme ha volgut esborrar ab la votació dels Jochs Florals, y ha de procurar en lo successiu combatre en totas las ocasions que's presentin. Y per atacar en las arrels la maula que tot ho ha corsecat, es precis posar á molts en evidencia, arrencantlos hi la careta de la hipocresia, sota la que s'hi amagan tants reaccionaris, y altres que, encara que no ho sian, hi tranzigeixen per motius qu'ells se saben.

JOAQUIM PENA.

«JARDINS D'ESPANYA»

PER S. RUSIÑOL

COMENTARIS Y RECORDS

I

Pocas vegadas al Saló Parés s'hi ha vist acoplada tal qualitat d'obras pictóricas de debó artísticas com en la present setmana, en que ha exhibit en Rusiñol lo seu recull de «Jardins d'Espanya», que pot considerarse l'*œuvre* d'un verdader artista.

Ha passat ab en Rusiñol, desde que va comensar á trevallar y á lluytar per l'art, un cas qu'en la nostra ciutat no s'ha dat ab cap més artista, y que seria curiós d'historiar per un escriptor de talent, pera deduhirne la psicologia d'un medi ambient burgés, de la *multitud* barcelonina de nostre temps, en que fins els cegos per l'art se volen posar ulleras als ulls cluchs, y's descuydan en cambi de posárselas y ferlas servir al cervell.

La historia d'en Rusiñol artista constituiria un document social, humanissim y de verdadera ensenyansa.

La primera exposició d'en Rusiñol va ser una sotregada pera l'ambient artístich de Barcelona. En Casas y ell van exposar una serie de notas de Paris, de Sitjes, de Montjuich y dels Toros. A ca'n Parés tothom reya. Es clar: aquells noys feyan las sombras blavas, no retallavan las figuras, ni semblavan de porcellana's caps que, uns cops, destacantse per obscur devant d'un fondo de sol, eran de color violeta, y altres rebian batiments de claror que'ls convertia un tros de cabells en nimbo daurat... Y aquellas plasmadas de toros mitja grisa y mitja groga, y que en el *tendido* no més hi havia que puntets de colors vius com llumanetas! Y aquellas figuras d'en Rusiñol vestidas de llustrina en comptes de sati com las feya'l senyor Masriera!... Allò no podia anar!... Ba! *Modernistas! Impresionistas! Gris!*... y Deu sab quantes etiquetas més en sense solta!

Algunas temporadas després ja no feyan tant *fàstich* las exposicions d'en Casas y d'en Rusiñol... Allò de las sombras blavas ja ho feyan els altres y també feyan el sol ab cadmium y esparramavan la claror amorosint las siluetas que quedavan mitj disfumadas á voltas... Ademés, els joves que comensavan á pintar ja hi veyan més clar que'ls deixebles del senyor Caba, y com estudiavan més en el natural qu'entre las quatre parets de Llotja, feyan més lo que veyan que lo que'ls hi deya'l mestre... Y la gent ja comensava á acostumar-se á n'aquell *modernisme*, ó *impresionisme*, ó lo que vulguin; y ja no feya ganyotas devant d'aquells quadros.

Per aquella época en Casas va exposar lo millor qu'ha pintat (el ball del *Moulin de la Galette*, un retrato, en Satie, aquella *gigolette* del cos vermell y'l puro á la mà), y efectivament: casi ningú va trobar qu'estés bé... En Rusiñol exposá llavoras art de debó: no ja notas de color qu'havia prodigat bastant, com ho eran els patis de Sitjes. Y tothom tranquil. Solzament els joves y alguns que'ls deyan exagerats ho trobavan art serio... Als que'n feyan elogis ningú'ls escoltava, passat d'una quinzena que tots ens coneixiam... M'ana'l senyor Miquel y Badia!

Peró'l senyor Miquel y Badia, que parlant seriament no era un home vulgar, ni molt menos, sinó senzillament antiquat, y que s'interessava per l'art, va comensar á veure be-

llesas en aquelles manifestacions que, pel contrast ab lo que tenia per costum veure, l'havian enlluernat no deixantlo judicar fredament, y comensá á aplaudir, encara que ab certas reserves. *Magister dixit!* El públich, que ab la costum ja no feya ganyotas, va comensar á fer cara de Pasquas, y feya fredat lo qu'alashoras se sentia dir... Una vegada en Casas y en Tomás Sans van fer un mateix estudi á Badalona y van cambiársel, es á dir, en Sans va firmar el d'en Casas y en Casas el d'en Sans... Tothom va trobar cent voltas millor el que duya la firma d'en Casas. Y'l bon xicot d'en Sans se trencava de riure, naturalment!

Aixó del *modernisme* s'anava fent de moda. En Casas y en Rusiñol no'n feyan cap cas, y continuavan trevallant de bona fe com sempre, avansant en Santiago extraordinariament á cada nova exposició, posanthi en cada nou quadro més del seu millor fondo, encertant cada vegada més á exteriorisar en las sevas obras la seva ánima de poeta...

Y va ser alashoras que van comensar á exposar cada hū á solas en Casas y en Rusiñol, coincidint ab la invasió del *modernisme recargolat*.

Alguns anuncis inglesos, tres ó quatre revistes francesas y alemanyas d'art decoratiu, y uns quants cortinatjes, inglesos també, van fer el miracle... Y Mare de Deu Santissima, quina cullita de lliris blaus, y de fullas llargarudas y moradas, y de senyoras ab el perfil resseguit y'ls cabells fent giravoltas!

El públich va tirarshi de cap á n'els *cargolillos*. Ho trobava estrany, es cert, però era moda y devia estar molt bé... De lo qu'era de debó y verament artístich d'aquest gènere, no'n coneixia casi res, y si ho coneixia, com per exemple lo d'en Vogeler, que fa poch exposaren en Riquer y JOVENTUT á ca'n Parés, no'n feya cas... Però vaja, va servir pera que ja's mirés ab respecte lo d'en Rusiñol, qu'era com sempre sincer y no d'aquell gènere *tant* decoratiu, y perque s'engresqués ab lo d'en Casas...

Y va errarho també'l bon burgés barceloní! El pobre burgés hi es desgraciat ab aixó del art! L'home's va engrescar ab las dugas ó tres últimas exposicions d'en Casas perque ara ja's creya entendreho, y ara precisament es quan no devia engrescarshi tant...

En Casas es un gran pintor... el millor pintor nostre, molts colzes per dessobre dels altres... però pintor; y entre'l Casas de las últimas exposicions y'l Casas d'uns anys avans, prefereixo'l d'avans. Ara en Casas sembla que hi jugui ab lo que fa; té una facilitat assombrosa, sembla una maquineta exquisida, sorprén el natural y l'expressa ab una habilitat que no sé de ningú que la posseeixi; però no hi posa sentiment en lo que fa, no hi ha essencia artistica com en alguns ambients d'ell mateix, no hi ha aquella vida, ni aquella serietat en la forma, ni aquella solidés del quadro de la *Gigolette*, per exemple, citat avans.

Peró'l públich s'hi ha engrescat, y qué hi farém!... Els lectors poden aplicar al cas, segons els gustos, dugas frases célebres ben diferents: aquella del clàssich *el vulgo es necio, y pues lo paga, es justo...* ó bé la llatina de *vox populi...*

En Rusiñol, en cambi, d'avuy, es molt més artista qu'en Rusiñol d'avans, perque possehint el mateix fondo de poeta, el mateix sentiment, ha arribat á adquirir un do d'elecció y d'expressió, un estil y una subjectivitat que pochs posseeixen en tan alt grau...

Peró vagin á ca'n Parés, y trobarán que no ho veu aixís el públich, qui no ha arribat encara al fondo de las obras d'art; y com allí no hi veu mirallets que l'enlluernin, se queda fret y troba qu'aquells quadros no alegran una saleta de confiansa ni omplen prou pera sobre d'una xemeneya, ni pera fer joch ab cortinatjes més ó menys ben estampats ab dibuixos de fullaraca verda y lliris morats y flors grogas.

Solzament els pintors, la gent del ofici, els artistes, els mestres com l'Urgell y en Mas, y'ls joves com l'Anglada, son els que's mostren entussiasms y no escatiman tota mena d'elogis á n'en Santiago Rusiñol.

Y msembla qu'entre la *opinió unánime* del numerós públich y la dels artistes, no es difícil la elecció! Sobre tot pels que no creyém en el sufragi universal en materias artisticas.

Y lo curiós es que aquest públich, qu'encaira no ha arribat á profundisar l'art d'en Rusiñol pintor, y que no tranzigeix devant dels seus quadros, es generalment el mateix que sense cap reserva aplaudeix justament á n'el mateix Rusiñol quan escriu.

La pintura, sent més abstracta que la literatura, es á dir, tenint la pintura'ls medis d'expressió menos coneguts pel públich que l'art d'escriure, costa molt més d'arribar á la massa que l'obra literaria. Perque naturalment, casi tothóm sab llegir y casi tothóm entén lo que llegeix; en cambi n'hi ha pochs que sápigam *mirar*, y menos encara que sápigam veure'l color. D'aquí que'ls qu'admiran y aplaudeixen á n'en Rusiñol escribint, li regategin de bona fe'l mérit quan pinta.

Son molts els que diuen: «En Rusiñol escriu molt millor que pinta; y fins n'hi ha que vos desprecian si sosteniu lo contrari.

Y no es justa, ni molt menos, tal afirmació. En Rusiñol es una verdadera personalitat escribint, y en sas obras literarias hi es sempre'l poeta, s'hi troba sempre'l seu exquisit sentiment; es á dir, el seu millor fondo, la seva ànima. Però en Rusiñol, que posseeix una gran intuició de la forma d'expressió, no posseeix moltes vegadas un absolut domini de la mateixa, tant, qu'en las sevas obras literarias la poesia ve á ser com un perfum qu'exhalan; s'hi endevina, s'hi sent, més que s'hi veu. Donchs si aquesta poesia, si aquest fondo d'en Rusiñol es en tots els seus escrits, perque es la seva personalitat, perque es el seu sentiment, la seva ànima que's transparenta, ¿per qué no ha de serhi també en els seus quadros, dominant com domina la forma en aquesta altra manifestació artistica, possehint com posseeix una admirable técnica?

Indubtablement hi es també; sols qu'es més difícil que li vegin els que no entenen tant els colors com las lletres.

—

Volia dedicar la meytat d'aquest article á explicar la impressió dels quadros d'en Rusiñol, impressió d'una poesia y d'una sinceritat artistica que casi cap altre pintor m'ha produhit; y per'afirmar aquesta sinceritat he comensat ab comentaris y recorts que, deixant corre la ploma, han omplert extraordinari espay.

Potser han obehit també tals comentaris á vulgaritats sentidas á molta gent a propòsit dels *Jardins d'Espanya*.

De todas maneras, no puch ja dedicar l'es-

pay que voldria á parlar de la exhibició dels quadros, veyentme obligat á deixarho pel número vinent.

J. M. JORDÀ.

LA HONRADESA EN L'ART PICTORICH

Pera molta gent, que no penetra més enllà de la superfície de las cosas, la idea d'honradesa té relació solzament ab las transaccions comercials, ab la conseqüència política, ab las virtuts privadas, etc.; però á pochs s'acut que hi pugui haver artistes qu'en sas obras manquin d'honradesa; y no obstant, son molts els que, pintant, no l'han coneguda may.

Dugas causas principals, que tenen estreta relació entre si, contribuïeixen á la prostitució del Art. La primera y principal es la falta de fe, la falta de verdader estudi dels artistes, sobre tot dels que tenen medis per'estudiar y viatjar, y qu'en comptes d'aixó's deixan dominar per un indigne mercantilisme y, abdicant de la seva dignitat d'artistas, se converteixen en joglars, preocupats tan sols en divertir y afalagar al seu amo. La segona es la ignorancia espessa del comprador, del burgés, que preocupat en guanyar diner, no s'ha cuydat poch ni molt de la seva cultura artistica (ni gayre bé de cap altra), ni tan sols ha inclinat als seus fills á adquirirla.

El burgés ignorant y l'artista faltat d'honradesa's compenetran y's completan l'un al altre, y produïeixen una atmósfera qu'arriba á ferse irrespirable pera l'Art verdader.

El burgés demana quadros ab argument, es á dir, assumpto literari, y vol que siguin acabats tal com ell entén *acabar*: fets ab tots els pels y senyals, desde las unglas que semblin de debó fins el poro de la pell.

El fals artista, doblegantse á n'aquesta errada idea de veritat, s'esforça en trevallar minuciosament, y convertintse en xino, pinta aquells quadros en que s'hi poden contar els fils dels tapisos, ahont hi ha exagerats tots els lluhents dels mobles y en els que las figuras, aixis las del primer terme com las del ultim, tenen ulls ab parpellas, nina, iris, ceyas y pestanyas, tot tractat y pintat ab la mateixa dosis de paciencia.

Els tals artistas s'esforsan en fer tots aquests detalls, perque no pot ser que, de bona fe, ho vegin y ho sentin, procurant acabar de ferse agradables ab un color acarmelat, ab una factura llepada, unida ab unidor, ab gracies y habilitats indignas d'un pintor serio. Unint á la gracia de pinzellada's toquets d'efecte, procuran seduhir las ánimas incultas y fomentan el mal gust entre's que haurian d'ésser, per la posició social qu'ocupan, coneixedors de lo bo pera protegirho y contribuir ab son apoyo al avens artistich de nostre pais.

L'Art pictòrich, com todas las manifestacions del sentiment, es casi impossible de definir; solzament fent consideracions aproximativas se pot donat una idea de lo qu'es y dels medis que li son propis per'exteriorisarse.

El sentiment y la imaginació del home, transformant y elevant la inagotable deu de la Naturalesa en lo que té de més intim, de més essencial, es el punt d'apoyo del artista. Ab aixó queda comprés que l'home, superficial no pot serho.

Referent á la manera de veure, un home mitjanament observador notará que si mira un punt determinat del natural, veurá sols aquell punt ab els detalls que té, y tot lo que'l rodeja ho veurá no més que com un complement, com una cosa esfumada que sols fa d'acompanyament al punt que mira. En apoyo d'aquesta observació, recomaném la visita d'un muséu, y allá's notará'l modo de veure que tenian els grans mestres antichs, y's convencerá, el que hi vagi, de la veritat de la mateixa.

Encara'l pintor té un'altra manera de veure'l natural, y es quan se'l mira com ab una especie d'encantament sense veure res més que la unitat armoniosa que té al devant, apassionat per la bellesa del conjunt, sia pel color, per la llum ó per la forma, seduhit per la taca y no adonantse de cap dels seus detalls.

Es innegable que las dugas maneres de veure entran de ple dintre del verdader art, però es molt possible que l'última sigui indici d'un gust més refinat y tingui sobre l'altra un valor decididament més decoratiu.

Aquí's toca defensar qu'encara que derivi de la observació de la Naturalesa, l'Art sub-

sisteix per si mateix, per ser Art y per res més. Aixís, qualsevol tros del natural: figura, paisatge, llum, color, no té tal qualitat d'Art fins que sa bellesa pictòrica ha impresionat un artista qu'ha sapigut transmetre á la tela la seva impressió tal com ell l'ha sentida.

L'Art que representa assumptos es evident que subsisteix com á Art, independentment de la idea que l'ha inspirat, y aquí devém combatre valentment el fals Art, que'n podríam dir literari (y que també es de la predilecció del ignorant burgés), es á dir, l'Art que vol fer parlar las figuras, las hi vol fer patir passions, las vol vestir ab rigurosa indumentaria y deixa de banda las condicions pictòriques, sense las quals un quadro no té cap valor. Evidentment es tonto voler explicar pintant lo que fora molt més clar y més instructiu escrit ó parlat.

No per aixó's vol dir que'ls sentiments y ideas quedin desterrats del Art.

També creyém equivocada la mania de representar el natural ab tanta fidelitat que sembli de debó (de bulto, que diu la gent), fluctuant entre la fotografia y las figuras de cera; els que tal fan s'olvidan de que l'Art no es un escláu de la Naturalesa, sinó que, apoyantse en ella, s'eleva fins crear la bellesa pictòrica, que desentranya'ls elements qu'en la Naturalesa existeixen latents, ó reuneix els qu'en ella's troban escampats.

L'Art es superior á la Naturalesa, pèrque es producte del Esperit, y aquest es superior á la materia.

Peró, sense l'apoyo de la Naturalesa, ¿l'Art pot subsistir? No. Es imprescindible aquest apoyo, com al nostre cos es necessari l'apoyo de la terra que trepitjém. L'artista s'apoya sólidament en la Naturalesa, però s'aixeca dret sobre d'ella, y mirant las cosas desde un punt més elevat, las hi infiltra un esperit que no tenian; vibra al contacte de las impresions que reb del exterior, exalta la vida y fa veure als demés bellesas que sens ell els hi foran desconegudas.

Aquest modo de sentir y de dignificar la Naturalesa té una gran relació ab els dos modós de veure de qu'hem parlat avans, y cal recalcar que la diferencia entre l'artista honrat y'l que no ho es, consisteix en que aquest ultim, per satisfer al ignorant comprador, mira la Naturalesa pel costat petit,

mesquí, el costat del detall amohinós y que desperta la idea de cansanci, y l'altre cerca véurela en lo essencial, grandiosament, dibuixant las grans masses, las linias dominants, las armonias dels valors, las tacas decorativas.

Entre'l burgés que paga y l'artista qu'abdica, el més culpable es l'artista, perque ell ho sab de sobras qu'aquesta es la verdadera manera de veure y de fer, però no hi dirigeix els seus esforços, ajupintse devant del diner del que'l compra.

Lo escrit no té pretensions de dogmatizar ni de instruhir: es senzillament el producte d'una conversa que á propòsit dels quadros d'en Rusiñol varem tenir els que firmém.

HERMEN ANGLADA.

SEBASTIÀ JUNYENT.

TEATRES

NOVETATS

No arribém á temps pera donar compte aquesta setmana del estreno á Barcelona d'*Hedda Gabler* y *La Gioconda*, que constituheixen el clou de las representacions de la Duse. (1) Sols podém parlar avuy de *La Dama de las Camelias*, ab que las inaugura, y no'ns ve malament; puig com l'obra es ja coneguda, podrém desentendrens d'ella en lo possible, pera fixarnos més en l'actriu que li dona vida.

La impressió general que'ns produhi la Duse representant la *Dama* fou d'un progrés evident sobre la interpretació que li donava deu anys enrera. La Duse d'avuy nó es la Duse d'avans; el seu temperament artístich s'ha refinat, la seva ánima ardenta, apassionada, intuitiva, s'ha depurat ab el frech de la vida, s'ha impregnat d'un art més pur y més elevat, y *La Dama de las Camelias*, qu'en son romanticisme sentimental representava pel públich y tal volta per'ella mateixa la expressió d'un estat animich excepcional, però ple de vida y de passió, avuy que tothóm el troba *cursi*, que tothóm el troba fals y absurdo, li dona lloch encara pera lluhir las maravellosas facultats d'actriu sencera

(1) Aquesta actriu accedí á la petició que va fèrse-li á sa arribada de substituhir l'obra *Tanqueray* per *Hedda Gabler*.

que, fent via envers un ideal de perfecció, arriba a donar nova vida, nova expressió y més consistència a un tipus de dona d'una psicologia impossible.

Quina diferència entre la *Dama d'avuy* y la d'altres temps! Y quin esforç més sublim no representa'l treball d'aqueixa actriu genial logrant seduir un públic diferent y més educat ab un drama d'acció inverosímil, de passions y sentiments estrafalaris y de recursos y efectismes puerils! Y la Duse logra tot això, y ho logra humanisant l'acció y'l personatge, y donant a las sevas expressions, al seu gest, a la seva mirada, una forsa, una convicció y un sentiment de vida que sugereix y fa entrar al públic en un medi ambient que li era refractari.

El triomf de l'actriu es tan gran com grans son las dificultats que té de vencer. Aquella dona que pinta en Dumas com el prototipo de la passió més esbojarrada, enrahona y obra a cada moment ab la reflexió més serena, y l'egoisme de la passió, l'egoisme del amor, qu'es el més esquerp dels egoismes, cedeix continuament a sentiments y racionis ben secundaris. Donchs bé: la Duse troba medi de salvar totas aquestas incoherencias; més ben dit: impossibilitats; y si las escenas passionals, aquelles en que sols el cor parla, las diu ab tota la vehemencia y exaltació que requereixen, las escenas de transició, artificiosas y falsas, preparadas pera lograr efectes enlluernadors, las diu ab una sobrietat y las revesteix ab un art tan exquisit, que l'artifici desapareix y a l'aparent convicció de l'actriu respon la convicció real del públic.

Mes si'l talent de la Duse es tan gran qu'arriba a comprendre en totas las escenas, si'l seu art es tan exquisit qu'en totas ellas entusiasma, la falsetat de l'obra es tal, que la emoció del públic se fa intermitent y pert, per lo tant, bona part de sa intensitat y energia.

En el primer acte, dintre d'un convencionalisme social gens difícil d'acceptar, la Duse's mou ab una veritat y senzillesa qu'enamorana. Tot es en ella espontani y natural; en sa mirada, que parla sempre; en sos gestos, acompassats per laxitut, ó sobtats y bruscos a voltas per nerviositats histèriques, y en sa paraula dolça, penetrant é irònica sense crudeltat, en tot, s'hi trasllueix un cor sen-

zill, però castigat pels desenganys d'una vida miserable; y quan aquella dona, per un moment, arriba a entreveure un món nou que la seva ànima pura secretament somniava, es de veure la transformació d'aquell rostre, d'aquella veu, d'aquell cor que moments avans se sentia cruixir per la fiblada d'un mal terrible. La dona tocada per un primer rapte d'amor, se sent deslliurada de sa passada miseria moral.

La primera decepció arriba ab la carta del amant gelós, trobantla en ple somni d'una felicitat que creya possible. Y aqueixa decepció la tradueix la Duse ab tal sobrietat y ab un sentiment tan intim, que las paraulas s'escapan de sa boca fondas y solemnes com si sortissin d'un sepulcre. Després ve la escena de la reconciliació, que diu magistralment. Tot ho expressa: l'amor y la recansa, la fe perduda y la esperansa de recobrarla, la passió y'l recel. Entremetj de tot això, las escenas accessorias, las més falsas, las fa ab una naturalitat y luxo de detalls, que logra donarshi veritable vida.

En el tercer acte, en la escena capdal ab el pare d'Armando, es ahont l'esforç de l'actriu pera ferla verosímil ens sembla més gran. Els crits de la passió que no admet racionis, els concentra y apaga, perque aquesta escena, que tenia d'ésser un cant d'amor victoriós y de vida triomfant, l'autor ha volgut que fos una vulgar discussió de sentiments mesquins y utilitaris. L'actriu s'ha de reprimir y ofega'ls crits del cor que sols ens mostra en raptos aïllats, pera donar lloch a que la reflexió imperi com a sobirana de sos actes. Se necessita tota la ductilitat, tota la fascinació que posseheix la Duse pera escoltar aquesta escena ab vera emoció. Dir qu'ho logra, es dirho tot. En cambi, quan se despedeix d'Armando, quina passió més espontania, concentrada y verdadera's revela en sa paraula y accionat!

La escena capdal del quart acte es tan falsa y absurda com l'anterior, y la diu ab el mateix art y convicció; però si l'artista'ns conmové, la situació no'ns fa sentir. Y arriba aquell final d'efecte tan rebuscat; y'ls crits de «Armando! Armando!...» repetits y sostinguts ab tonalitats vibrants que diuen, qu'explican tot el seu amor, la seva llàstima, el seu sentiment, que son tot el poema d'una

vida miserable, d'horror, de pietat, de con-miseració y de dol, la Duse'ls diu d'un modo, qu'arriban á l'ànima.

Y lo mateix passa en el quint acte, que la Duse fa nou; tan nou, que l'autor ni l'ha may somniat. Desde qu'endevina, tot morintse, que Armando es allà, fins que mor en sos brassos, aquell nom surt constantment dels seus llabis. Y ab aquell nom, barrejat ab riallas y plors histèrichs, y paraulas inútils (aquestas del autor), hi esclata'l crit d'un desitj suprém d'amor y vida qu'aquell cor gran no ha lograt may veure satisfet.

En resúm: la Duse fa una *Dama de las Camelias* que no té res que veure ab la d'en

Dumas, ni ab la que rutinariament interpre-tan altrás actrius. La Duse, que millor que cap sent la vida, procura humanisar el tipo y donar á tota l'obra una verosimilitut de que está despossehida. Aixó, junt ab una sobrietat á que no estém acostumats, fa que's perdi moltes ocasions d'arrebatar al gros públich, tot y essent l'obra una de las més efectistas, y com feta expressa pera lograrho. La Duse'n fuig y fa bé, perque una actriu que com ella sab fer art de debó, pot ben prescindir del aplauso d'aquella part de públich que rutinari, incult ó desdenyós, sols va al teatre per costum, per passatemps ó per vanitat.

EMILI TINTORER

NOCTURN

Sobre l'herba florida
l'ayre fresch de la nit
ab un panteix de verge amorosida
dolsament s'ha dormit.

S'ha dormit desgranant
la cansó de les roses,
y'ls bons grills tritllejant
l'han anat escampant
per sota les arbredes silencioses...

Y s'ha extés nit enllá'l seu remoreig
com una onada inmensa de festeig...

Y'ns hem quedat corpresos, tot guaytant
la serena estrellada,
y hem anat avansant
ab la testa aixecada
com fan les flors, de cara á la rosada...

Hem anat avansant
fins á vora del riu,
poch á poch, tot deixant
una estela amorosa
de somnis d'istiu...

Y has mitj clos els ulls dolsos
sentint el cant dels grills per les marjades,
y t'he besat les trenes perfumades
que't queyan cara avall, per sobre'ls polsos.

Y les albes de goig s'han estremit,
y al fons del prat florit
ha pujat lentament la lluna plena
per la fosca serena...

Y hem anat avansant
poch á poch, esflorant
la calma de les prades
ab les mans agafades,
tots coronats d'una boyra blavosa
plena d'idilis y petons de rosa...

Y aixís, desvetllant nius y esfullant flors,
fins al pedrís sagrat, dels bells amors...

JOAN M. GUASCH.

SOBRE EN RAMÓN LLULL

Mallorca està de festa. La illa daurada podrà veure en dia no llunyà y com a etern testimoni de sa grandesa, la figura excelsa d'en Ramón Llull, clavada al cim de Randa. Al feros càrrech d'aqueixa nova, no podem menys tots sos admiradors y deixebles d'estremirnos de goig, rendint al mateix temps un tribut d'afecte al gran Rosselló, devant de qui devèm descobrirnos respectuosament tots els que sentim entusiasme per l'enaltiment de la ciencia catalana.

El nom de Ramón Llull es conegut per tota la terra, perquè sa ciencia es universal. Jamay s'han reunit en un sol home las qualitats d'ell, y foren tan altas sas voladas y tan grans sas concepcions, que d'ell n'ha dit un insigne filòsof alemany, que va idear una màquina pera pensar, així com Albert el Gran l'havia ideada pera caminar y enraonar.

Nasqué d'elevat llinatge a Palma de Mallorca l'25 de janer del any 1235; obtingué en sa joventut el càrrech de majordom del Rey en Jaume II, y en relació ab lo fastuós de sa criansa, fou aquella llicenciosa en extrem, tenint lloch sa conversió l'any 1266, deguda, segons alguns autors, a la coneguda fantasia (ó realitat) del desenllas de sos amors ab n'Ambrosia de Castelló, y segons la major part, a las repetidas aparicions d'una imatge de Jesuchrist en sa cambra, en ocasió de posarse a escriure uns versos amorosos.

Ocorreguda la conversió, sa vida es desd'allavors una continua peregrinació. Primer anà a Montserrat, Santiago de Compostela y altres monastirs per'expiació de sas culpas; després vingué a Barcelona, volent anar a París pera instruhir-se; mes Sant Ramón de Penyafort el feu desistir de son intent, y Llull tornà a Mallorca, hont aprengué la llengua aràbiga d'un esclau que intentà assassinarlo. A l'any 1275 pujà a la montanya de Randa, hont va dedicarse a la vida solitaria, y en ella comensà a ordenar la seva Art pera totas las ciencias (la que no compregueren sos contemporanis), escrivint per'aquest fi uns comentaris sobre la mateixa. D'allí passà a Motpeller, hont el Rey de Mallorca feu examinar sas obras; y alcansà del mateix rey la fundació del col·legi de Miramar pera poderhi viure tretze religiosos

menors qu'aprenguessin la llengua aràbiga, assignátlosli cada any 500 florins, per quin objecte obtingué del Papa Joan XXI una butlla pera la formació d'aquell seminari de la llengua aràbiga, de quina fundació no'n fou sortós nostre mestre, donchs quedà dissipada l'any 1295.

Desd'aquell temps, sa biografia no es més que un teixit espés de viatges. En tots ells sa imaginació fecondíssima no fa més que produhir llibres y més llibres sobre totas las branques del saber. Escriví sobre química, alquímia, medicina, política, astronomia; y entre sos llibres de filosofia'n produheix alguns dedicats a fuhetejar las doctrinas d'Averroes, son constant enemich.

Segueix en sas voladas tota la Europa, part d'Assia y en ultim terme'l nord de l'Àfrica, hont obté la corona del martiri, essent mort a pedradas a Bugia'l dia 29 de juny de 1315, a la edat de vuytanta anys.

En un dels viatges que feu a Roma, presentà a la cort pontificia sa doctrina, y'l Papa va ordenar-li's traslladés a París pera que la universitat de la Sorbona li examinés la seva Art. Quaranta doctors y llicenciats sentiren sa doctrina, y varen donarli la més complerta aprovació per medi d'una sentència de dita famosa universitat, en la que's diu terminantment que *dicta Ars seu Scientia erat bona, utilis et necessaria, et quod in ea nihil erat fidei catholicam*; sentència que sortí de la Sorbona'l mes de febrer del 1309, firmada per quaranta mestres, entre'ls que's troba'l doctor subtil en Joan Duns Escoto.

La herencia de nostre enciclopèdich fou tan gran, que ab el treball que representa n'hi ha de sobras per'omplir la existencia d'un sol home, arribant a admirar lo extens de sa producció. En un número de la *Revue des deux mondes* del any 1840, s'hi troba un extracte fet per en Delecluse de las obras de Ramón Llull, qu'eleva a 476 el nombre de sos tractats; haventhi autors qu'aixamplan molt més el catàlech de sas obras.

Com a poeta, uneix a una disposició bellíssima de la veritat científica y moral, la condempnació d'un modo ara amarch, ara festiu, dels defectes que troba en els que s'oposan a aquella veritat, ó quan no, dels vicis humans en general. Sas composicions poètiques son models de didàctica y de sátira combina

das, destacantse entre sas obras literarias el *Llibre de la contemplació de Deu tot poderós y de la Creació del món*, del que'n diu un autor contemporani qu'es pels catalans lo que la *Divina Comedia* pels italians.

Com á filosof es com se presenta de cos enter sa venerable figura, ab son sistema propi: el *lulisme*; com á tal es com dona més fonts y més abundosas hont poder sadollarse sos admiradors, essent prous y sobrers sos treballs en filosofia pera fer d'ell un gegant de la inteligencia.

Desde l'*Arbre de la Ciencia*, verdader tractat d'enciclopedia; desde l'*Ars Magna*, fins á la més petita de sas obras, s'hi respira en totes ellas la universalitat. Va concebir una ciencia universal per'armonisar totes las demás, y aixis va exposarla, y no com sempre s'havia fet, sinó qu'en sas concepcions deixá abandonats els antichs motllos y procediments; va menysprehuarlos, y proposá, son art, com diu en sa obra *Ars Universalis*, pera que ab poch temps poguém sortir de la esclavitut de las llargas y confosas ciencias; es á dir: volia generalisar la ciencia, ferla popular, casantla ó agermanantla ab el poble, després de tréurela de sos pedestals aristocràtics; y tinguis en compte qu'en Ramón Llull no era erudit, no havia anat á seguir escolars, ni havia llegit autors impregnantse de sas doctrinas pera exposarlas després, sinó qu'era un filosof espontani, un sabi il·luminat.

Apart de la filosofia, notabilissims son sos treballs en las demás ciencias. En Lluís Figuer, en l'obra *L'alchimie et les alchimistes*, diu que nostre sabi no pogué menys de deixar als químichs una gran herencia, perfeccionant y describint alguns compostos que son avuy usats, com per exemple, las diversas preparacions del carbonat de potassa y la del mercuri dols, entre molts altres.

Per son llibre *Fénix de las maravellas del món* se li atribueix la invenció de l'agulla náutica, y per son llibre *Art de navegar* la primera manifestació de qu'en la part occidental de la terra hi havia un continent oposat al nostre.

No conseguí, com era son desitj, la fundació de colegis hont s'ensenyés la seva Art y las llengües dels infidels, mes á sa influencia fou deguda la publicació en el concili de Vie-

na d'una de las Clementinas, en la que'l Papa maná la ensenyansa de llengües pera la evangelisació dels pobles, en las universitats de Paris, Oxford, Bolonia y Salamanca, decisió de dit concili anomenada en els documents universitaris el *Magister linguarum*.

L'any 1281, aixó es, en vida de nostre mestre, els dominichs de Valencia establien estudis d'aràbich gracias á sas predicacions, y en 1312, ó sia tres anys avans de morir, feyan altre tant els de Játiva, baix la protecció de donya Blanca, esposa de Jaume II d'Aragó.

Mort en Ramón Llull, las célebres academias de Mallorca, Salamanca y Maguncia mantingueren l'estudi de sa doctrina fins á l'última centuria; lográ, además, cátedra á Paris l'any 1515, y á Nápoli imperá sa doctrina fins á mitjats del segle xvi.

Heusaquí en termes molt generals l'obra del gran sabi y beato Ramón Llull. No hi ha cap catalá que no'l tingui com la més gran de las figuras qu'han ennoblit sa terra; però també ben poch son els catalans que l'hagin estudiat.

El gran filosof catalá, com va anomenarlo un monarca anglés, ha sigut més aviat un filosof pels altres; y en proba d'aixó, que allá hont es més coneguda la ciencia luliana, y hont s'han fet verdaders treballs pera la exhibició de sas doctrinas, ha sigut á Alemanya.

Avuy, gracias al desvetllament que té lloch en nostra terra, que sent anyoransa pera tornar á ser com avans rica y forta, ha crescut el nombre de sos admiradors, haventse publicat en nostres dias valiosos treballs examinant las obras del gran sabi mallorquí.

La satisfacció qu'aixó produheix es molt gran, y gracias á aquest desvetllament, tal volta no tindran cap més ocasió de queixarse'ls sabis que, com el P. Pasqual, en el segle passat se planyian amargament de que fos en Ramón Llull més conegut per estranys que per propis.

RAFAEL FOLCH Y CAPDEVILA.

REALITAT DE LA VIDA

I

Varen trobarse, y varen simpatisar desseguida. Era pel juny, aqueix mes en que'ls

aucells refilan sas tonadas més dolsas. Y abdós se varen trobar estiuejant en un mateix poble, un poble petit, de casas blanques y encisadoras, un poblet que'l vorejava un riu qu'entonava al cel blau pregarias d'amor y de voluptuositat; y pera que aquestas poguessin escoltarse en silenci, al seu costat mateix hi havia un bosch de sálzers, un bosch ombrivol ple de misteris indefinibles y d'encants atractívols; de llegendas, de fadas y de cançons de joya...

Y era un mati de sol brillant... Allá, en l'interior del bosch, s'estava fantasiejant l'aymant ajegut sobre l'herba tendra, y allá mateix va anarlo á buscar ella... Va assentárseli al costat; els seus cors verges deixaren escapar dolsos sospirs; las miradas de l'un reflectian en els ulls de l'altra... res més... En silenci's contemplavan extasiats, quan de son éxtasis va despertarlos una lleugera remor com de fullas que's petonejan per última volta, y després cauhen colltorsadas, mortas d'amor... Un noy petit, un angelet xamós de galtonas rosadas, cabells daurats y ulls blau de cel, apareixia al fons del bosch y's quedava parat, ab el ditet gros de la mà dreta entre sos llabis rojos, lleugerament arquejats. Al seu costat hi havia una cabreta blanca, de pel llustrós... Ella tota va alegrarse d'aquella aparició.

—Tu, Xavieret: ¿veritat que sembla un ángel bufador?... Jesús, quinas galtonas més plenas!... ¿Cóm té dius, maco? ¿Ja menjas forsa sopetas?

—Déixal, que no't contestará, no. Se'n dona vergonya.

—Sí, ja ho veig. Es vergonyós com tu.—

Ell va fer una mitja rialla de satisfacció; en tant ella s'aixecava, anava fins al nen que encara restava parat, li agafava'l caparronet y li estampava un bes joganer al bell mitj del front tendrívols. El nen fugí corrents; la cabra, saltironejant, se'n aná al seu darrera.

—Dolent, més que dolent!... Tornam el petó!...

—Pots anarli al darrera...

—¿Qué't sembla, Xavieret?... ¿Veritat que deuhen ser ben felissos els pares d'un angelet com aquest?... Escolta: ¿a tu t'agradaria serli pare?... A mi sí, á mi m'agradaria poder ésser sa mare.

—Calla, ximpleta.

—Ves... ¿per qué soch ximpleta?

—Aixó no's diu.

—Donchs jo vull dirho, ¿sents? jo vull dirho!...

Rápidament torná á asseures al costat d'ell y comensá á joguinejar ab els seus cabells. Ell, ab la má plana amenassantla, cridant fort, digué:

—Estigas, Mercé, porque si no...

—¿Qué?... ¿Qué vols fer tu?...

—Res. No més té pegaré una bofetada.

—Llengua tens!

—Ara que hi penso, Merceneta maca! No't pegaré, no, ¿ho sents?... Però si m'amohinas més, si no estás quieta, ¿sents, Merceneta maca?, t'estiraré la cabellera fort, fort... fins que cantis la cansó de las llágrimas.

—Calla, dimoni!—

Y tot fentli llengotas se'n aná fins al riu, y ab las dugas mans picant violentament l'ayguà que produhia un soroll ritmich, comensá á esquitxarlo tot. S'aixecá'l Xavieret, y presurós va empaytarla... En arribant al poble, abdós se posaren seriosos y caminaren com á joves formals. Mes ell no va poder contenirse.

—Mala bestia! Aquesta que m'has fet es massa grossa y me la pagarás; si, me la pagarás, mala bruixa!

—No t'enfadis, Xavieret, que no n'hi ha per tant—va dirli ella, tot y adressantli un petó.

Va retornarli'l Xavieret, y mitj riallejant va contestar:

—Perque ets tu no m'enfado... Ay! si haguessis sigut un'altra!...

Y cofoys y alegres, aixugantse la suhor que'ls regalimava per la cara, van retirarse á sas llars respectives.

II

La ciutat febrósensa engolia altra volta á la gent que, contents de la fortuna que'ls somreya, tornavan de passar al camp la temporada estiuhenca.

L'hivern cosecador comensava sa tasca, despullant als arbres de sas fullas, fent xiular bronzenta la furiosa tramontana, donant als crepúsculs un posat de melangia més solemnia, fent piular ab recansa als pobrets

aucells fredolichs... Pels passeigs de la ciutat no's veyia boy ningú passejarshi; únicament per las ramblas d'alts, escardalenchs y seriosos arbres s'hi passejava la poca gent desenfeynada de costúm, la gent que tothóm coneix y senyala ab el dit... Embolcallada per la boyra manyagosa, la gran ciutat apareixia en una quietut que la feya semblar un immens cementiri.

Y vingué la gaya primavera, y ab la primavera vingué'l Carnaval... Oh, l Carnaval!... Ell fa ressurgir l'alegria bella, ell fa que la gatzara regni arréu, ell fa que'l somriure triomfi y fassi contraure'ls nostres llabis ab una curva deliciosa... Y'l regnat de la joya qu'entra ab tanta empenta dura pochs dies!...

A casa la Mercé, durant la nit del segón dia en que la joya era mestressa de la ciutat, s'ohi á la escala una remor sorda qu'anava pujant de to... pujant... Y en un instant la casa's vegé plena á vessar de distingidas y elegants parellas vestidas ab riquissims y capritxosos trajos, cuberts llurs rostres ab *caretas* de seda fina, blancas ó negras. S'assentaren, las que pogueren, en la saleta de confiança, y amistosament, ab general gatzara, comensá la conversa, destilant de gracies picants y plena de bon humor... Y estava tothóm enrahonant, quan aparegué á la entrada de la sala una disfressa alta y ferrenya, ab uns ullasos negres que deixavan escapar espurnas luxuriosas pels forats de la *careta* blanca. Va posarse al costat de la Mercé, y descubrintse un tros de cara va dirli:

—¿No'm coneixes?

—Sí qu't coneix!—va contestar ella.

—Cóm t'anyorava, vida meua!...

—No cridis tan alt, que'ns sentirian.

—¿Qué dius?...

—Calla, calla per Deu!... Espérat, que vaig á veure la mamá y torno desseguida.—

Va anar fins al seti hont seya sa mare, va enrahonarli una estoneta á cau d'orella, marxá altra volta al lloch qu'avans ocupava, y ab son amich eixi de la sala.

—Vina, Xavieret, vina. Veurás els avenços qu'he fet en l'estudi del piano.—

Tot dihentli aixó, l'agafava amorosament del bras y'l portava á la saleta ahont descansava'l delicat instrument. Ell va encendre un misto y posá foch á una espelma d'un

dels candeleros que sobressortian com braços demanant misericordia; y la espelma, avans de fer claror complerta, tremolá lleugerament, marcant circuls que s'empetitian, deixant escapar una fumera boy imperceptible, negrosa...

La Mercé obri la capsa, deixá entreveure un joch de dents blancas, finissimas, s'assentá en el tamboret, y ab sas mans delicadas polsá'l teclat, que deixá escapar sensacions tendras, somnis d'horitzonts blaus... El Xavieret escoltava atentament, assentat ben aprop d'ella, no perdent ni una nota d'aquell devassall d'armonias. Estava capficat y pensatiu; son rostre cremava, sos polsos batian ab violencia. Ella, indiferent á tot, cada vegada tocant ab més fruhició, deixava escapar de sa boca alenadas febles y acompassadas que cremavan al seu aymant... Son pit onejava pausadament, y... sense voler, alguna qu'altra volta ab sos peuhets bufons tocava lleugerament els peus d'ell... Y van parar las armonias; y'l silenci, embolcallant la cambra ab misteri infinit, va fondre'ls pensaments de dugas ánimas.

—Digas, amor meu: ¿qué t'ha semblat?—va preguntar ella; y va donarli una mirada... una mirada!... qu'ell ja no va dubtar gens. Y mentres ella decantava'l cap enera y feya un llarch sospir, boy passantse la mà tremolosa pel front y apartantse'ls cabells que desordenadament li queyan sobre la cara, ell, enllassantli tendrament ab el bras dret la cintura vincladissa, va petonejarli'ls ulls...

S'aixecaren, vermells d'emoció, tremolosos; s'abrassaren estretament, petonejantse ab deliri... Ell apagá'l ciri bufant ab forsa, y après va sentirse un remor que's pará de sobte... Y entre la foscor de la cambra, y entre'l silenci rublert de misteri de qu'estava prenada, s'entian confosos els remors produhits pel barboteig de paraulas incoherents mil voltas comensadas y may termenadas, respiracions fortas, plenas de desordre, sospirs trencats per petons febreros...

Y al lluny va sentirse una veu que, trencant brutalment el silenci, ab to burleta cridava:

—Mercé! Mercé!... Deus estar molt enfeynada enrahonant ab el Xavieret, que fins has parat de tocar el piano! Aixis li ensenyas els teus avenços?—

Y aquella veu, qu'era la de sa mare, va pesarli demunt del cor com una llosa feixuga, y li glassà la sanch...

La espelma del piano tornà á encendres, y altra volta's sentiren las armonias, trencadas per alguna qu'altra equivocació... Els dos aymants temian el mirarse fit á fit.

La veu insistí altra volta:

—Mercé! Xavieret!... Veniu!—

El piano acabá sa tonada. Y'ls dos aymants marxaren de la cambra, deixant aquesta en la foscor.

—

El ball ja havia comensat. Al jardí de la casa, adornat elegantment, hi dansavan las parellas esbojarradas, ubriquantse d'amor y d'alegria... Els fanalets qu'iluminavan aquell lloch defelicitat combinavan els diferents tons de sa llum, donantli un aspecte encantador... Y una orquesta de saló, amagada darrera un parament, comunicava ab sas armonias més forsa á las camas, més joya als esperits.

La Mercé y'l Xavieret entraren al jardí, y silenciosos s'assentaren á l'ombra d'un arbre frondós. No s'enrahonavan pas: capficats escoltavan el plany del surtidor que barrejava sas esparsas ab las armonias dels músichs.

—¿Qué feu, Mercé?—va dirli sa mare.—¿No vols ballar avuy?

—No, no'n tinch ganas, més m'estimo enrahonar.—

... Y soná l'últim vals, y las parellas cansadas quasi ni podian ballarlo... Y després d'anar al menjador á veure bonas copas de Champagne, se retiraren, unas rihent, altrás boy plorant d'enveja, altrás ab peu insegur... Ab ellas va marxar també'l Xavieret.

—

A l'endemá mati van trobarse devant per devant la mare y sa filla. Ella abaixava'l rostre; sos cabells qu'éyanli descuydadament per la espatlla; als ulls se li marcavan uns cercles moradenchs... La mare ab una mirada va penetrarli'l fons de l'ànima.

—Digam, filla meva: ahir vespre...

—Res, mamá, —va contestar ella; y de sos ulls las llàgrimas pugnaban per eixir.

—Desgraciada!...

—Ay mamá, mamá!... Jo estimo al Xavieret, jo l'estimo!... Y ell també á mi!...

Sa mare no va contestar. Allavors va recordarse d'un llibre que una amiga seva molt devota li havia deixat, y corregué á cercarlo. Aquell llibre's titulava *Consells á las mares de familia*, y era escrit per una alta autoritat eclesiástica. En un dels capituls deya:

«Es precis que'ls joves de diferents sexes no estiguin may sols: llurs mares sempre han de vigilarlos...»

—Oh! Si hagués llegit el llibre aquell!— Qui sab, Deu meu, qui sab! Potser no tindria d'abaixar com ara'ls ulls á terra!

III

Las melodias del estiu anavan expandintse suàument, impregnant la terra ab sas dolcesas. El sol hermós y encisador queya de ple á ple sobre'ls camps daurant las espigas del blat, fent cantar á las cigalas sa cansó, la eterna cansó revifadora dels esperits... Natura revivia.

Y la gent abandonava la ciutat, la deixava sola pera que pogués fruhir de la poesia de la soletat, pera que pogués fruhir de las postas de sol hermosament bellas y silenciosas.

Els aucells un cap al tart cantavan sas complantas anyorivolos... Y's vegeren, en unade las esglesias de la ciutat, las portas de bat á bat obertas, á milenars els ciris cremant, y un jove d'arrogant figura y una noya de cintura vincladissa que, agafats del bras, á poch á poch, de la esglesia cixian. Ell caminava com d'esma, ella tenia'ls ulls fits á terra y anava embolcallada ab un vel blanch, del que la claror dels ciris ne desfigurava la blancor. Del cap li sobressortia una corona de flors també blancas... Al sortir del temple, de la corona li va caure una floreta, y ella, inconscientment, posanthi á sobre'l peuhet menut, cubert també ab sabateta blanca, va trepitjarla... La floreta semblá que fes un sospir... Junts ab els convidats, varen pujar als lluhents cotxes, que'ls esperavan á la sortida del temple; y'ls cotxes comensaren á rodolar depressa.

Dintre'l cotxe, ella, va quedarse pensativa. Després van lliscarli las llàgrimas cara avall. Y de sobte agafá sa corona, y passantla y tornantla á passar per sas mans, va rebregarla tota... Y acabat va llensarla per la finestreta del cotxe.

—La corona, la corona!—repetia ella.—Jo no puch, jo no puch portarla!...

—¿Y ara, Merceneta? ¿Qué fas?—exclamà ell.—¿Que't tornas boja?

—Calla, Xavieret, calla! No'm miris, que'ls teus ulls me matan!...

—Merceneta!—digué sa mare.—Qu'ets criatura!—

Y'l silenci regnà en el carruatge fins qu'arribaren á casa seva.

IV

Tot eran comentaris en el poble ahont la Mercé, sa mare y'l Xavieret havian anat á passar l'estiu.

—¿Has vist—deya una vehina á l'altra del costat de sa casa,—que la parella aquella tan joveneta y bella avuy jugavan com criaturas? Y diuhen qu'ella... ¿m'entens?

—Si, dona,—feya l'altra,—fa set mesos qu'està casada... y diuhen, que jo no ho sé, que un rossinyolet prompte cantarà á casa seva.

—Miréu qu'es estrany!—deya interveninthi un'altra vehina.—Miréu que sembla mentida qu'aqueixas mares de familia no sápigam que al món las cosas s'adelantan!...—

En tant, la Mercé esdevenia cada jorn més esgroguehida. A voltas, sense que cap causa fos coneguda, queya en uns sopors llarguissims, altrás plorava ab grans sospirs, y sovint una tremolor níviosa li invadia tot el cos... Y una nit somniava, somniava... y maquinalement repetia:

—Te'n recordas, ¿veritat, Xavieret?... El nen aquell del bosch d'aprop del riu... Si, si... aquella aparició... aquella cabreta del seu costat... Quinas galtonas! ¿Veritat, espós?

—Calla, no somnihis!...

Y va despertar-se ab els ulls espantosament oberts, solcats de fils sanguinosos... agafant febrosament els llensols que la cubrian, revolcant-se pel llit, mossegant els coixins...

—Oh! Quin somni!—exclamava.—Es ben veritat tot allò de que la Vida es un somni!

—No, no ho es!—repetia ell.—La Vida no es un somni, no! Ella es una realitat, quins efectes se tocan!—

Y com volent demostrar la realitat de son assert, la cambra, que per un moment havia restat en silenci absolut, va omplir-se sobtada-

ment ab la melodia grandiosa, inmensa, produhida per uns crits tendres y penetrants á l'hora, per las inflexions d'una veuheta débíl que cridava igual, acompassadament igual...

ALFONS SANS Y ROSSELL

NOVAS

Doném coralment las gracias á tots aquells periódichs de Barcelona y reste de Catalunya que s'han ocupat ab elogi del Suplement artístich publicat ab el darrer número de JOVENTUT y que tant d'éxit ha pogut mereixe entre'l públich, fins al extrém d'haver quedat poch menys qu'agotada la edició del mateix.

També hem de fer constar que la major part dels grabats del esmentat Suplement eran trets sobre'ls magnífichs clixés fotogràfichs del senyor Audouard, que tant valor artístich sab donar á todas sas obras y á tan alt lloch ha lograt posarse entre'ls fotógrafos catalans y extrangers.

Mantenedors pera'ls Jochs Florals del any vinent, elegits en la reunió d'Adjunts celebrada'l 28 del passat octubre:

Don Francisco Pi y Margall, don Joseph Franquesa y Gomis, don Jacinto Torres y Reyetó, don Emili Vilanova, don Ricart Permanyer y don Salvador Vilaregut.

Certa prempsa grollera de Madrid s'ha permés, ab motiu del actual aixecament carlí, calumniar vilment als catalanistas, no ja ab la ridícula lleugeresa de sempre, sinó ab una mala fe mes notoria que may. *El País* ha arribat á dir que de lo qu'està succehint ne son culpables, á més del govern que fa poch deixá'l poder, «los separatistas catalanes, verdadera base del actual movimiento.»

No coneixem á aqueixos senyors separatistas, y per lo tant, no hem de tornar pel seu bon nom. Ab els carlins, no'ns hi tractém, perque'l seu modo de pensar es molt diferent del nostre. Aixís es que no hem de procurar obrir á la rahó'ls ulls d'aqueixos cegos de conveniencia que prostituteixen la prempsa de Madrid etzibant mentidas á tort y á dret per allò de *calumnia, que algo queda, y á río revuelto ganancia de pescadores*. Continuhin embaucant als seus lectors y acumulant mals sobre la Espanya; y per'arreglarho millor, lo que poden fer es enviar totseguit á Catalunya algún redactor qu'estudihi'l moviment de cerca y á fondo, tot passejant-se per la Rambla ó celebrant interviews.

Cregui que si'ns interviewa á nosaltres... també'ns el passejarém.

En atenció a las actuals circumstancies, el diumenge passat se suspengué a Reus la festa inaugural de la «Lliga Catalanista» de la mateixa ciutat, a la que'ns proposavam assistir.

L'entusiasta catalanista en Joaquim Company ens ha remés diferents exemplars en varias tintas de la tercera serie de sos sagells catalanistas, commemorativa de la mort del comte Jofre lo Pilós, ocorreguda l'onze d'agost del any 898.

Nostre estimat amic y colaborador don Apeles Mestres ha aplegat en un petit volúm, y baix el titol de *Mis vacaciones*, algunas de las «Notas del dia» publicadas en *La Publicidad*.

Molt ben rebut ha d'ésser el tomet de nostre primer caricaturista, y fora de desitjar que'l seguissin altrás coleccions dels seus dibuixos publicats, com també dels que conserva inédits.

A n'aquells crítichs que quan han fet la passada per ca'n Parés y pel Saló Rovira's creuen que ja están enterats y poden donar compte de tot l'art de Barcelona, els aconsellem qu'encara que no sigui més que de passada, vegin la colecció de cortinatjes que'l senyor Homar exposa en la seva casa de mobles del carrer de la Canuda.

En ells, primerament el jove artista Pau Roig s'expressa en llenguatge modern d'un modo que tothom pot entendrel. El seu modernisme no es un *enigma*, ni cap problema per desxifrar: es un art de bon gust, de linias definitivas que no esborran cap anterior tanteig; no son d'aquellas que no se sab quina agafar y de las que l'espectador agafa sempre la que s'adiu més ab el seu modo de sentir. Res d'esborrats indecisos: tot es sens engany. El qu'ho veu, pot agradarli ó no agradarli, però no se'n tornarà ab el dubte.

Cada un dels cortinatjes es un'obra artistica ben resolta pel senyor Homar, el primer que s'ha decidit en nostra terra, sempre tan atrassada, a estudiar seriament l'estampat de caràcter artistich y a resoldre totas las dificultats, donant ab aixó una llissó a aquells que podrian ferho perque disposan de grans capitals.

Els cortinatjes son bonichs d'entonació, ben resolta de linias, qu'acreditan el bon tacte del amo de la casa al dirigir-se al jove artista Roig. Si bé que al senyor Homar ja de temps se'l coneix. Artista ell mateix y autor de las ornamentacions qu'enriqueixen els cortinatjes, no té per qué dubtar gens ni mica, sent gat vell en la materia.

Aquestas manifestacions, que revelan un esforç en pro del art industrial, valen ben bé la pena de parlarne. ¿Hi ha alguna cosa a

Barcelona que'ns fassi més falta que la cultura del art industrial, tan ignorat en un país que tan sols d'ell pot viure?

Dias enrera morí a Rússia en Dmitri Slaviánsky d'Agrenéff, director de la célebre Capella Russa, que quan ens visità fa alguns anys, donant a coneixre las delicadas cansons populars y ls severs y magnífichs cants litúrgichs de son país, despertà també l'afició d'aquest públich a las cansons de nostra terra, per haverne cantat algunas d'ellas armonizadas per l'Alió y en Morera, las sevas fillas Irma y Margarida.

En sa llarga estada, la perfecció y bon gust dels cantors russos promogué la creació de varis orfeons catalans ab tendència al refinament artistich, bastant descuydat per la majoria de nostras societats corals.

La casa «Hoyos, Esteva y C.^a», especial en art decoratiu, reproducció é imitació del antich, etc., ha posat a la venda unas magnificas tarjas pera'l Calendari Catalá del any vinent, en las que s'hi combinan els tons daurat y platejat, ab una escayent patina de velluria.

Al mitj hi figura un hermós relléu que representa a Sant Jordi, y en un dels extrems superiors l'escut de Catalunya.

El treball revela en conjunt excelent gust artistich, per lo que no podém menys de felicitar als senyors «Hoyos, Esteva y C.^a».

Se'ns comunica que'l dia 9 del corrent apareixerá la nova obra de don Benet Pérez Galdós titulada *Bodas reales*, tomo XXX y darrer de la tercera serie de sos *Episodios Nacionales*.

El mateix dia's posará a la venda per tot Espanya.

Publicacions rebudas: *Pluma y Lápiz*, setmanari ilustrat que's publica a Barcelona, y *Renglones*, que veu la llum a Sevilla.

Queda establert el cambi.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1,50 pessetas; un any 6 pessetas.

Reste d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 311.